

MODUŁ 2 BUDOWANIE UMIEJĘTNOŚCI KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I UMIEJĘTNOŚCI CYFROWYCH

erasmediah.eu

**Co-funded by
the European Union**

Lekcja 2.3

Zrozumiejmy i zwalczajmy dezinformację!

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

**Co-funded by
the European Union**

Lekcja 2.3

Zrozumiejmy i zwalczajmy dezinformację!

Cele:

- Pomoc młodym ludziom w zrozumieniu, czym jest dezinformacja i czym różni się od fake newsów.
- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w celu rozpoznawania i kwestionowania dezinformacji.
- Zachęcanie do empatii i zdrowej komunikacji podczas omawiania informacji online z innymi.

Kluczowe przesłanie:

- Dezinformacja to fałszywe lub wprowadzające w błąd informacje udostępniane bez szkodliwych intencji, podczas gdy fake newsy są tworzone celowo, aby oszukać.
- Rozwijanie krytycznego myślenia i empatii może pomóc w zwalczaniu dezinformacji.

RODZAJ LEKCJI:

Przegląd lekcji

Dzisiaj zbadamy pojęcie dezinformacji - czym jest, jak się rozprzestrzenia i jak możemy ją rozpoznać. Po pierwsze, dezinformacja różni się od fake newsów, które są tworzone celowo, aby oszukać ludzi. Podczas tej sesji będziemy wspólnie pracować nad zrozumieniem dezinformacji i nauczymy się, jak ją kwestionować i zwalczać.

Warsztaty podzielone są na trzy etapy:

1. Wprowadzenie: Czym jest dezinformacja? (10 min) -

zaczniemy od zbadania różnicy między dezinformacją a fake newsami.

2. Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje! (20 min) -

będziesz pracować w grupach, aby analizować i identyfikować przykłady dezinformacji poprzez dynamiczne działanie, które będzie obejmować quiz Kahoot.

3. Podsumowanie: Detektywi dezinformacji (10 min) - na koniec

stworzysz własną listę kontrolną - osobisty zestaw narzędzi, który pomoże ci rozpoznawać i reagować na dezinformację w codziennym życiu.

Krok 1

Wprowadzenie: Czym jest dezinformacja?

Dezinformacja różni się od fake newsów. Zaczniemy teraz od małej burzy mózgów:

**Co według ciebie oznacza dezinformacja?
Czym różni się od fake newsów?**

Dezinformacja to fałszywa lub wprowadzająca w błąd informacja udostępniana bez zamiaru wyrządzenia szkody. Często osoba udostępniająca ją wierzy, że jest prawdziwa, dlatego łatwo się rozprzestrzenia. Z drugiej strony, **fake newsy są tworzone celowo, aby oszukać lub zmanipulować ludzi z określonych powodów**, takich jak zdobycie władzy, pieniędzy lub wpływów.

Krok 1

Wprowadzenie: Czym jest dezinformacja?

Teraz spróbujemy wykryć dezinformację w akcji. Na ekranie pojawią się **trzy stwierdzenia**, jedno po drugim. Twoim zadaniem jest zdecydować, czy każde z nich jest faktem, czy dezinformacją.

Stwierdzenie 1

Stwierdzenie 2

Stwierdzenie 3

Podnieś rękę, jeśli uważasz, że stwierdzenie 1/2/3 jest faktem.
Teraz podnieś rękę, jeśli uważasz, że to dezinformacja.

Krok 1

**Wprowadzenie: Czym jest
dezinformacja?**

STWIERDZENIE 1

PICIE 8 SZKLANEK
WODY DZIENNIE
JEST NIEZBĘDNE
DLA DOBREGO
ZDROWIA.

Krok 1

**Wprowadzenie: Czym jest
dezinformacja?**

STWIERDZENIE 2

MARCHEW
POPRAWIA
WZROK.

Krok 1

**Wprowadzenie: Czym jest
dezinformacja?**

STWIERDZENIE 3

SZCZEPIONKI
POWODUJĄ
AUTYZM.

Krok 1

Wprowadzenie: Czym jest dezinformacja?

Co do pierwszego stwierdzenia: „Picie 8 szklanek wody dziennie jest niezbędne dla dobrego zdrowia”. Jest to błędna informacja. Chociaż nawodnienie jest ważne, dokładna ilość potrzebnej wody różni się w zależności od osoby i nie musi wynosić 8 szklanek.

Następnie: „Marchew poprawia wzrok”. Jest to częściowo prawda, ale w większości błędna informacja. Marchew zawiera witaminę A, która jest dobra dla zdrowia oczu, ale nie poprawi znacząco wzroku.

Wreszcie: „Szczepionki powodują autyzm”. To jest dezinformacja. Nie ma naukowych dowodów łączących szczepionki z autyzmem. W rzeczywistości mit ten został całkowicie obalony przez naukowców.

Dezinformacja często brzmi wiarygodnie, dlatego tak łatwo się rozprzestrzenia. Dlatego **ważne jest, aby krytycznie myśleć o informacjach, które słyszymy i którymi się dzielimy.**

Krok 2

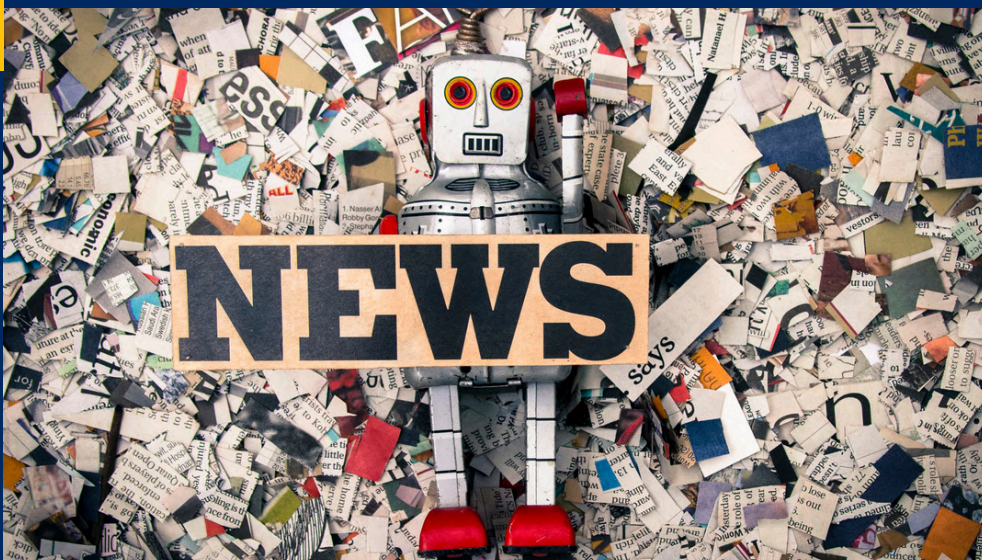
Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

Opcja 1 (karty scenariuszy):

To ćwiczenie nosi nazwę „Znajdź fałszywe informacje!” Jego celem jest **ćwiczenie identyfikowania dezinformacji i krytycznego myślenia o informacjach, z którymi spotykamy się na co dzień.**

Pracując w małych grupach 3-4 osobowych, każda grupa otrzyma **kartę scenariusza** opisującą post, wiadomość lub rozmowę. Twoim zadaniem jest przedyskutowanie go z grupą i podjęcie decyzji:

1. **Czy informacja jest dokładna, czy jest to dezinformacja?**
2. **Jak można sprawdzić, czy jest to prawda czy fałsz?**
3. **Jaki wpływ może mieć rozpowszechnianie tej informacji?**

Krok 2

Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

Opcja 2 (quiz Kahoot):

Do tej drugiej wersji ćwiczenia potrzebne są telefony komórkowe i aplikacja **Kahoot!**.

Quiz na Kahoot! zawiera kilka scenariuszy opisujących post, wiadomość lub rozmowę. Twoim zadaniem jest głosowanie indywidualnie za pomocą telefonów, decydując, czy jest to dokładna czy błędna informacja.

Po każdym pytaniu sprawdzimy poprawną odpowiedź i omówimy, dlaczego jest lub nie jest prawdziwa. Zwróć uwagę na to, jak łatwo dezinformacja może brzmieć wiarygodnie i jak możemy ją sprawdzić!

Krok 2

Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

Instrukcje, które należy przekazać uczestnikom na kartce papieru lub wyświetlić na ekranie (w przypadku opcji 1):

1. Przeczytaj na głos scenariusz na swojej karcie.
2. Przedyskutujcie go jako zespół:
 - Czy brzmi to prawdziwie czy podejrzenie?
 - Jak można to zweryfikować?
 - Dlaczego ktoś mógłby w to uwierzyć i jakie szkody może to spowodować, jeśli jest fałszywe?
3. Przygotuj się do podzielenia się swoim rozumowaniem z klasą.

Krok 2

Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

Przykładowe karty scenariuszy:

„Popularny influencer powiedział, że używamy tylko 10% naszego mózgu.”

„Mój kuzyn przekazał wiadomość, że rząd śledzi nas za pośrednictwem aplikacji mediów społecznościowych.”

„Przeczytałem w internecie, że można natychmiast wzmocnić swój układ odpornościowy, pijąc ocet jabłkowy.”

„Ktoś opublikował na Facebooku, że w naszym Układzie Słonecznym odkryto nową planetę, widoczną gołym okiem.”

„Regularne picie wody może poprawić koncentrację i zapobiec bólom głowy.”

Krok 2

Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

Prawidłowe odpowiedzi:

„Popularny influencer powiedział, że używamy tylko 10% naszego mózgu.”

Dezinformacja: to powszechny mit. Neuronauka pokazuje, że używamy wszystkich części naszego mózgu, choć nie wszystkich naraz.

„Mój kuzyn przekazał wiadomość, że rząd śledzi nas za pośrednictwem aplikacji mediów społecznościowych.”

Częściowa prawda: rządy mogą monitorować aktywność w mediach społecznościowych ze względów bezpieczeństwa, ale nie śledzą każdej osoby.

„Przeczytałem w internecie, że można natychmiast wzmocnić swój układ odpornościowy, pijąc ocet jabłkowy.”

Dezinformacja: ocet jabłkowy ma pewne korzyści zdrowotne, ale nie wzmacnia natychmiastowo układu odpornościowego.

„Ktoś opublikował na Facebooku, że w naszym Układzie Słonecznym odkryto nową planetę, widoczną gołym okiem.”

Dezinformacja: nie odkryto żadnych nowych planet, które byłyby widoczne gołym okiem. Ostatnia z odkrytych planet została odkryta w 2006 roku (Eris) i nie jest widoczna bez teleskopu.

„Regularne picie wody może poprawić koncentrację i zapobiec bólom głowy.”

To prawda: naukowo udowodniono, że nawodnienie organizmu wspomaga funkcje poznawcze i zmniejsza ryzyko wystąpienia bólów głowy.

Krok 3

Podsumowanie: Detektywi dezinformacji

Zastanówmy się, jak możemy zastosować to, czego nauczyliśmy się podczas tej lekcji. Zaczniemy od szybkiej refleksji:

Jaka jest jedna rzecz, której się dzisiaj nauczyłeś, a która cię zaskoczyła?

Jak możesz wykorzystać to, czego się dzisiaj nauczyłeś, aby pomóc innym rozpoznać dezinformację?

Krok 3

Podsumowanie: Detektywi dezinformacji

Teraz stwórzmy coś praktycznego - osobistą **„Listę kontrolną dezinformacji”**, z której możesz skorzystać, gdy nie masz pewności co do informacji, które napotykasz w internecie..

Poświęć chwilę na zastanowienie się nad trzema pytaniami, które możesz sobie zadać przed udostępnieniem informacji online. Zapisz je na kartce papieru, a następnie możemy podzielić się niektórymi z nich. Jeśli potrzebujesz pomocy, oto **kilka przykładów, które pomogą ci zacząć**:

- **Skąd pochodzi ta informacja?**
- **Czy pochodzi z wiarygodnego źródła?**
- **Czy wydaje się zbyt zaskakująca lub szokująca, aby mogła być prawdziwa?**

Pamiętaj, że bycie „detektywem dezinformacji” oznacza **krytyczne myślenie, zadawanie pytań i empatię podczas rozmowy o informacjach z innymi**. Każdy może przyczynić się do tego, by przestrzeń online była bardziej wiarygodna i pełna szacunku.

Podsumowanie kluczowych wniosków

- **Dezinformacje są często udostępniane nieumyślnie, podczas gdy fake newsy są celowo tworzone, aby oszukać - zrozumienie tej różnicy jest niezbędne.**
- **Krytyczne myślenie pomaga nam rozpoznać i zakwestionować wiarygodność informacji przed udostępnieniem ich online.**
- **Podchodzenie do rozmów na temat dezinformacji z empatią sprzyja zdrowszej, pełnej szacunku komunikacji zarówno w przestrzeni online, jak i offline.**

Instrukcje dla osób pracujących z młodzieżą, edukatorów i nauczycieli

Cel:

Ta lekcja ma na celu pomóc osobom pracującym z młodzieżą, edukatorom i nauczycielom w prowadzeniu młodych ludzi w zrozumieniu i zwalczaniu dezinformacji. Obejmuje interaktywne ćwiczenia, które rozwijają krytyczne myślenie, zachęcają do wspólnego uczenia się i promują empatię podczas omawiania informacji online. Warsztat można łatwo dostosować zarówno do formalnych warunków w klasie, jak i nieformalnych środowisk edukacyjnych.

Potrzebne materiały:

- Projektor i ekran lub duży monitor
- Tablica lub flipchart
- Markery i długopisy
- Kartony lub arkusze papieru
- Laptop lub tablet (dla moderatora)
- Smartfony lub tablety (dla uczestników w celu uzyskania dostępu do quizu Kahoot)
- Połączenie internetowe
- Wydrukowane wersje przykładowych scenariuszy
- Miejsce do siedzenia odpowiednie do pracy grupowej i dyskusji
- Czasomierz lub zegar do zarządzania czasem trwania aktywności

Krok 1: Wprowadzenie: Czym jest dezinformacja?

- Stwórz przyjazne i otwarte środowisko, w którym uczestnicy czują się komfortowo, dzieląc się swoimi pomysłami bez obawy, że się pomylą.
- Zachęcaj uczestników do myślenia o przykładach dezinformacji, które napotkali w swoim codziennym życiu, dzięki czemu dyskusja będzie powiązana i praktyczna.
- Jeśli uczestnicy się wahają, podaj prosty przykład dezinformacji, aby rozpocząć rozmowę.
- Doceniaj i opieraj się na wszystkich wypowiedziach, podkreślając, że zrozumienie dezinformacji jest zbiorowym procesem uczenia się.

Kluczowe punkty dyskusji:

- Dezinformacja to fałszywa informacja udostępniana nieumyślnie, często uważana za prawdziwą.
- Fake newsy są tworzone celowo, aby oszukiwać lub manipulować.
- Krytyczne myślenie pomaga identyfikować i zapobiegać rozprzestrzenianiu się dezinformacji.

Krok 2: Aktywność grupowa: Znajdź fałszywe informacje!

- Podziel uczniów na małe grupy i przekaz im arkusz ze scenariuszami.
- Zachęć uczniów do omówienia każdego przykładu w grupie i wspólnego podjęcia decyzji, czy jest to dezinformacja, czy nie.
- W razie potrzeby przedstaw kilka pytań przewodnich, które pomogą grupom przeanalizować stwierdzenia, takie jak: „Czy to stwierdzenie wydaje się zbyt proste? Czy są jakieś fakty na jego poparcie?”.
- Po każdej rundzie zaproś grupy do podzielenia się swoimi argumentami z całą klasą, zachęcając do dyskusji.
- (Jeśli wybierzesz opcję 2): użyj scenariuszy i poprawnych odpowiedzi, aby utworzyć quiz Kahoot! i udostępnij link uczniom.

Kluczowe punkty dyskusji:

- Dezinformacja często wydaje się wiarygodna, ale nie ma poparcia w faktach.
- Ważne jest, aby kwestionować stwierdzenia, zwłaszcza gdy brzmią zbyt prosto lub zaskakująco.
- Sprawdzanie faktów i uwzględnianie źródła może pomóc w zapobieganiu rozprzestrzeniania się dezinformacji.

Krok 3: Podsumowanie: Detektywi dezinformacji

- Daj uczestnikom trochę czasu na indywidualną refleksję, zanim podzielą się swoimi przemyśleniami z grupą.
- Zachęć ich do zastanowienia się, w jaki sposób mogą zastosować to, czego się nauczyli w codziennych sytuacjach, takich jak udostępnianie informacji online lub omawianie wiadomości z przyjaciółmi.
- W razie potrzeby poprowadź ich, podając przykłady, kiedy należy użyć ich listy kontrolnej do wykrywania dezinformacji.
- Podziękuj uczniom za ich zaangażowanie i podkreśl znaczenie bycia uważnym i empatycznym podczas interakcji z informacjami.

Kluczowe punkty dyskusji:

- Refleksja nad nową wiedzą pomaga wzmocnić uczenie się i zastosowanie w prawdziwym życiu.
- Lista kontrolna do wykrywania dezinformacji może być praktycznym narzędziem w codziennych sytuacjach.
- Empatia i krytyczne myślenie idą w parze, gdy z szacunkiem odnosimy się do dezinformacji.

Działania uzupełniające i zadanie domowe

- Poproś uczestników, aby znaleźli w internecie informację, co do której nie mają pewności i sprawdzili jej dokładność z rodzicem lub znajomym.
- Podziel się swoimi odkryciami podczas następnej sesji.

Wskazówki dla nauczycieli:

- Zarządzanie czasem: Utrzymuj każdą sekcję na właściwym torze.
- Zachęcanie do uczestnictwa: Zaangażuj cichszych uczniów, zapraszając ich do dzielenia się spostrzeżeniami.
- Zdolność adaptacji: Przygotuj zarówno materiały cyfrowe, jak i fizyczne.

Narzędzia

Kahoot!

Kahoot! to bezpłatna, interaktywna aplikacja edukacyjna, która pozwala nauczycielom tworzyć angażujące quizy, ankiety i gry w czasie rzeczywistym. Wykorzystuje podejście oparte na grach, w których uczniowie mogą odpowiadać na pytania na swoich urządzeniach mobilnych, dzięki czemu jest to zabawny i dynamiczny sposób oceny wiedzy i wzmocnienia nauki. W warsztatach takich jak ten na temat dezinformacji, Kahoot może być cennym narzędziem zachęcającym do uczestnictwa, promującym zdrową rywalizację i zapewniającym natychmiastową informację zwrotną, a jednocześnie wzmacniającym kluczowe koncepcje w angażujący, zapadający w pamięć sposób.

[**kahoot.com/**](https://kahoot.com/)

Referencje

- Merriam-Webster - *Definition of Misinformation* - Merriam-Webster Dictionary, 2023. Link: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/misinformation>
- Film na YouTube autorstwa Children and Screens: Ask the Experts: Fact or Fake? How to Teach Your Kids to Spot Misinformation. Link: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=la6g9AZS3yM&t=1969s>

QUIZ

Wybierz poprawną odpowiedź na każde pytanie, aby sprawdzić swoją znajomość umiejętności krytycznego myślenia. Tylko jedna opcja jest poprawna dla każdego pytania.

1. Jaka jest główna różnica między dezinformacją a fake newsami?

- A. Dezinformacja jest zawsze prawdziwa, podczas gdy fake newsy są fałszywe.
- B. Dezinformacja jest rozpowszechniana nieumyślnie, podczas gdy fake newsy są tworzone w celu wprowadzenia w błąd.
- C. Dezinformacja dotyczy faktów, podczas gdy fake newsy dotyczą opinii.
- D. Dezinformacja rozprzestrzenia się tylko w mediach społecznościowych, podczas gdy fake newsy są udostępniane w gazetach.

2. Które z poniższych stwierdzeń jest przykładem dezinformacji?

- A. „Picie 8 szklanek wody dziennie jest niezbędne dla dobrego zdrowia”.
- B. „Marchew jest dobrym źródłem witaminy A, która wspomaga zdrowie oczu”.
- C. „Szczepionki są bezpieczne i skuteczne w zapobieganiu chorobom”.
- D. „Ziemia krąży wokół Słońca, co powoduje występowanie pór roku”.

QUIZ

3. Dlaczego krytyczne myślenie jest ważne podczas korzystania z informacji online?

- A. Aby akceptować wszystko, co przeczytasz, jako prawdziwe..
- B. Aby szybko dzielić się informacjami z innymi.
- C. Aby ocenić, czy informacje są dokładne i wiarygodne.
- D. Aby zignorować wszystkie informacje, które wydają się zbyt skomplikowane.

4. Które z poniższych jest dobrym sposobem na sprawdzenie, czy informacja jest wiarygodna?

- A. Sprawdzenie liczby polubień lub udostępnień.
- B. Sprawdzenie, czy została opublikowana na zaufanej stronie internetowej.
- C. Przeczytanie informacji raz i założenie, że jest ona poprawna.
- D. Zapytanie znajomego, czy uważa, że to prawda.

5. Co powinieneś zrobić, jeśli zobaczysz, że ktoś udostępnia dezinformację w internecie?

- A. Zignorować to i iść dalej.
- B. Kłócić się z nim w komentarzach.
- C. Grzecznie poprawić, podając prawidłowe informacje.
- D. Udostępnić to innym, aby dać im znać.

Rozwiązania

Pytanie 1: B

Pytanie 2: A

Pytanie 3: C

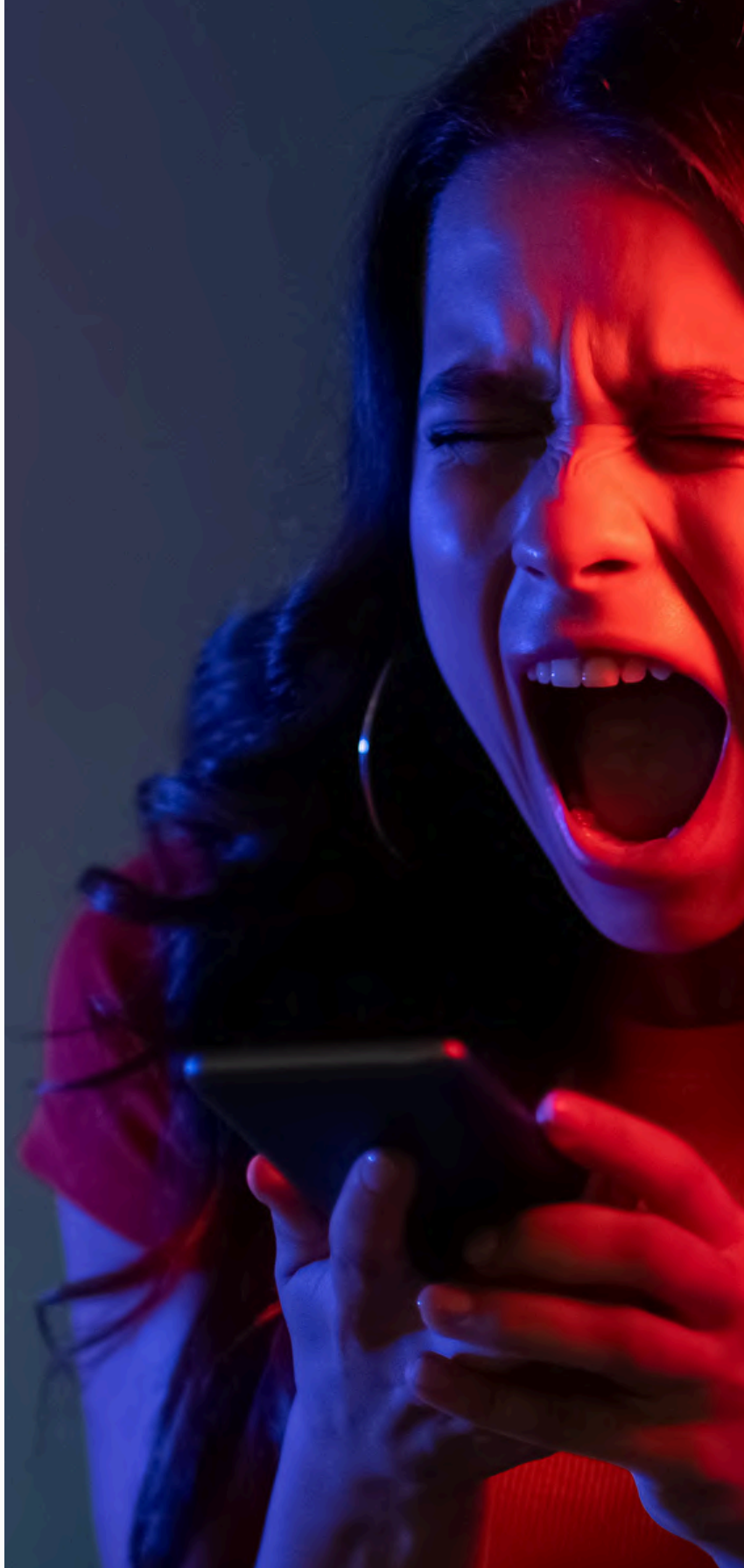
Pytanie 4: B

Pytanie 5: C

Centrum Wspierania
Edukacji
i Przedsiębiorczości

Co-funded by
the European Union

Finansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jednak wyłącznie poglądami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.